

Japanisches frühlingfest ve Vídni a uzavření jubilejních oslav

Petra Tlčimuková, FF MU, Ústav religionistiky

Co se týče japonské kultury, člověk se v bývalé metropoli dunajské monarchie opravdu nenudí. Širokou veřejností obecně nejvyhledávanější částí japonské kultury je zřejmě její specifické kulinářské umění. Důkazem toho je přítomnost přibližně 40 japonských restaurací (z toho ovšem jen pár disponuje japonským kuchařem), které fungují v rámci 23 vídeňských okrsků. O popularitě japonské kultury svědčí také nemalý počet obchodů se širokou škálou nabídek a specializací; od bonsai, ikebana, kimono studií přes obchody s tradičními japonskými potravinami až po potřeby denního užití z japonského dovozu. Obdivovatelé japonských zahrad mají možnost navštívit hned několik takových míst, mezi něž patří například oblíbená japonská zahrada v Schönbrunnu nebo veřejnosti téměř neznámá japonská zahrada při zahradnické škole poblíž Untere alte Donau. Samozřejmě součástí vídeňské scény je také výuka japonských bojových umění, jejichž útočištěm se stala centra jako *Enshiro Dojo Wien* a *Jugendleistungszentrum Robin Gracie Dojo Austria* a mnoho dalších. Zájem o japonský jazyk jen potvrzují rok od roku stoupající počty uchazečů o studium na Vídeňské univerzitě¹ v rámci studijních programů *Translationswissenschaft*² a především *Japanologie*³. Nemalý zájem veřejnosti ovšem panuje také v oblasti náboženských tradic Japonska. V rámci *Österreichische Buddhistische Religionsgesellschaft*⁴ je možné spojit se s živě praktikujícími skupinami *Daishin Zen Wien*, *Nipponzan-Myôhôji*, *Bodhidharma Zendo Wien* nebo *Österreich Soka Gakkai International*.

V rámci osvěty a šíření japonské kultury zde funguje více rozličných organizací, které participují na realizaci určitých programů a událostí jednotlivě či společně. V politické perspektivě lze za nejdůležitější jednotku považovat Japonské velvyslanectví v Rakousku⁵, které bylo založeno již v roce 1907. Od roku 2007 až do současnosti zastává úřad japonského velvyslance pro Rakousko Akio Tanaka. Japonské velvyslanectví má také své kulturní oddělení neboli *Japanisches Informations- und Kulturzentrum*⁶, které jak samo, tak ve spolupráci s dalšími organizacemi pořádá tematické výstavy, přednášky či workshopy, nabízí na 3 500 knih a časopisů v německém, anglickém i japonském jazyce, vydává vlastní časopis *Japan heute & morgen*⁷ a nabízí ochotnou pomoc tamější pracovnice. Dalším významným kulturním činitelem v rámci rozvoje japonské kultury ve Vídni je již zmíněné oddělení Japanologie na Vídeňské univerzitě. Za velice produktivní lze považovat také organizaci nazvanou *NIPPON Österreichisch-Japanische*

¹ <<http://www.univie.ac.at/>>.

² <<http://spl.univie.ac.at/translation>>.

³ <<http://kenkyuu.jpn.univie.ac.at/>>.

⁴ <<http://www.buddhismus-austria.at/website/output.php?dc=1>>.

⁵ <<http://www.at.emb-japan.go.jp/index.html>>.

⁶ <<http://www.at.emb-japan.go.jp/Deutsch/kulturzentrum.htm>>.

⁷ <<http://www.at.emb-japan.go.jp/Deutsch/archiv.htm>>.

Gesellschaft.⁸ Třikrát ročně také z útrob této společnosti vychází časopis s názvem *Brücke*.

Rok 2009 se stal pro vzájemné rakousko-japonské vztahy zcela výjimečným. Případlo na něj totiž jubilejní 140. výročí započetí diplomatických vtaů mezi tehdeším Rakousko-Uherskem a Japonskem (ačkoliv pravdou je, že první japonský velvyslanec byl Vídní přidělen až o třicet osm let později). Celým kalendářním rokem 2009 se prolínalo úctyhodné množství kulturních a společenských událostí, tematických přednášek, výstav či koncertů, jejichž organizace se ve vzájemné kooperaci zhostili všechny již zmíněné organizace a ústavy. Za zmínku stojí především celoroční série výstav v *Muzeum für Völkerkunde*⁹ nazvaná *Japan für alle Jahreszeiten*, která zahrnovala významnou výstavu *Made in Japan*, jejíž kurátorkou byla Renate Noda, též lektorka vídeňské japanologie. Kulturní události související se zakončením řetězce výročních oslav se stal *Japanisches Frühlingfest*. Oslavě předcházela trh určený milovníkům Japonska, který se odehrával 13. 3. v hale *Muzeum für Völkerkunde*¹⁰ na kterém bylo možné zakoupit rozmanité produkty importované z Japonska.

Frühling, komm' schon!

Samotná oslava příchodu jara, které bylo v den konání, tedy 14. 3. 2010, díky silnému chladnému větru možno pocítit jen velmi zlehka, se taktéž prolínala téměř celým následujícím dnem. Bohatý program byl opět zasazen do prostředí vídeňského Etnologického muzea, kde bylo možné účastnit se prohlídky *Made in Japan* vedené průvodkyní a kurátorkou dané výstavy, magistrou Renate Noda. Expozice zahrnovala předměty ze sbírky vídeňské japanologie, ovšem z větší části se jednalo o objekty ve vlastnictví Etnologického Muzea, na jehož vlastnictví se historicky podíleli zejména Richard von Drasche-Wartinberg, Heinrich von Siebold, Franz Ferdinand von Österreich-Este, Josef Kreiner a v neposlední řadě Haga Hideo. Zřejmě nejzajímavějšími kousky bylo samurajské brnění z počátku 17. století ze sbírky Drasche-Wartinberga, který pocházel z prostředí vídeňské buržoazie 19. století. Dále mohly návštěvníky zaujmout japonské panenky, které jsou dnes v péči japanologie Vídeňské univerzity a jejichž první expozice se váže k významné Vídeňské světové výstavě konané roku 1873. Mezi nimi vyniká především sedm velkých, precizně propracovaných panenek představujících osoby různých společenských úrovní své doby. Dle účesu a oblečení lze rozpoznat postavu samuraje, rolníka, řemeslníka a kupce, kteří patřili ke konfuciánským ideálům Tokugawského šogunátu, ale také císařského dvořana, buddhistického mnicha a kurtizánu, tedy osoby, jež tvořily alternativu stávajícímu stavovskému systému. Jedná se o významnou sebereflexivní prezentaci vypovídající realisticky o sociálním rozvrstvení dobové společnosti. Dalším neméně zajímavým kouskem z hlediska historické religionistiky byly dvě masky *Gigaku* z přelomu 9. a 10. století, které byly součástí japonského divadla té doby. Tento typ divadelního umění se do dnešní doby dochoval pouze v rámci rituálních obřadů. Dlouho byly masky *Gigaku*

⁸ <<http://www.noelj.at/>>.

⁹ <<http://www.khm.at/de/museum-fuer-voelkerkunde>>.

¹⁰ <<http://www.khm.at/nocache/de/mvk/>>.

považovány za absolutně nehodnotné, ovšem dnes je takových masek na celém světě jen kolem 300 kusů a jsou i přes svůj strašidelný zjev velice ceněny.

Navazující části programu se zhostila doktorka Noriko Brandl s prezentací „Die Geisha“. Přednáška se věnovala postavě geishy a jejím vizuálním a behaviorálním znakům. Noriko Brandl definovala pojmy *geisha* a *oiran* (tedy japonská prostitutka), které by v žádném případě neměly být vzájemně zaměňovány. Oba typy žen disponují specifickými znaky rozpoznatelnými již na první pohled. Mezi taková specifika patří například účes nebo obuv; *geisha* obvykle nosí pantofle s bílými ponožkami, kdežto *oiran* lze běžně spatřit na boso obutou do masivních pantoflí až třicet centimetrů vysokých. Zajímavostí může být, že existují také *geishi* v mužské podobě zvané *hōkan*.

Odpoledne bylo věnováno disciplínám tradičního japonského umění, jako je *origami*, *kaligrafie*, čajový obřad doprovázený hudbou spojenou s tradičním japonským strunným nástrojem *koto*, hra na bubny zvané *taiko*¹¹ a aranžování *ikebany*. Na řadu přišlo dokonce i japonské umění lukostřelby *kyūdō* a bojové umění *aikidō*.

Je zřejmé, že japonská kultura ve Vídni kvete a našla si mnoho příznivců. Možností vzdělávat se v této oblasti, a to po stránce jazykové, kulturní či náboženské, se nabízí mnoho a rok 2009 a 2010 toho byly důkazem. Tak je i výzkumná oblast pro religionistu pestrá ve svých rozličných aspektech a pevné akademické zázemí, které nabízí Vídeňská univerzita v podobě svých pracovníků a knihoven, je vždy nápomocno.

---

¹¹ Často také wadaiko.